

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ПРАВО

І БЕЗПЕКА

Науковий журнал
Scientific journal

№ 4 (36) 2010

Засновник та видавець –
Харківський національний університет внутрішніх справ

Виходить 8 разів на рік

Заснований у травні 2002 р.

Харків 2010

Журнал «Право і Безпека» є фаховим з
юридичних та соціологічних наук
(постанова президії ВАК України
від 10.02.2010 р. № 1-05/1)

Рекомендовано до друку
Вченою радою Харківського
національного університету
внутрішніх справ,
протокол № 9 від 26.11.2010 р.

Головний редактор: *Комзюк А. Т.*, д-р юрид. наук, проф.
Відповідальний секретар редколегії: *Конобевська О. О.*

Редакційна колегія журналу за галузями науки:

- Юридичні:** *Головко О. М.*, д-р юрид. наук, ст. наук співр. (заст. гол. ред.)
Волобуєв А. Ф., д-р юрид. наук, проф.
Петков В. П., д-р юрид. наук, проф.
Трубніков В. М., д-р юрид. наук, проф.
- Технічні:** *Єрохін А. Л.*, д-р техн. наук, проф. (заст. гол. ред.)
Шаши І. К., д-р техн. наук, проф.
Захаров І. П., д-р техн. наук, проф.
Зацеркляний М. М., д-р техн. наук, проф.
Руденко О. Г., д-р техн. наук, проф.
- Економічні:** *Носова О. В.*, д-р екон. наук, проф. (заст. гол. ред.)
Внукова Н. М., д-р екон. наук, проф.
Глуценко В. В., д-р екон. наук, проф.
Ковальов Є. В., д-р екон. наук, проф.
Садиков М. А., д-р екон. наук, проф.
- Соціологічні:** *Рущенко І. П.*, д-р соціол. наук, проф. (заст. гол. ред.)
Саппа М. М., д-р соціол. наук, проф.
Бакіров В. С., д-р соціол. наук, проф.
Тягло О. В., д-р філос. наук, проф.
Хижняк Л. М., д-р соціол. наук, проф.
- Психологічні:** *Балабанова Л. М.*, д-р психол. наук, проф. (заст. гол. ред.)
Тимченко О. В., д-р психол. наук, проф.
Друзь В. А., д-р біол. наук, проф.
Перелигіна Л. А., д-р біол. наук, проф.
Тюріна В. О., д-р пед. наук, проф.

- ✓ Статті журналу рецензуються членами редколегії за галузями науки: «юридичні», «економічні», «технічні», «психологічні», «соціологічні».
- ✓ За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не належать відкритому друку тощо, відповідають автори публікацій.
- ✓ Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.
- ✓ При передруку посилання на журнал «Право і Безпека» обов'язкове.

ЗМІСТ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОСТІ, ПРАВА І БЕЗПЕКИ

СИРОЇД Т. Л. ВИДИ СУБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА.....	6
ПОЛЯКОВ С. Ю. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.....	11
КРАВЦОВА Т., КРАВЦОВ О. ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕДЕРАЛЬНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ США.....	15
ПЕРЕРВА Ю. М. РОЗГЛЯД ЗАКОНОПРОЄКТІВ ПАРЛАМЕНТАМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	20
ВДОВИЧЕНКО О. І. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ПРОЦЕСУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ.....	23
САРАКУЦА М. О. СИСТЕМА ДЖЕРЕЛ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	27

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

ГОЛОВКО О. М. ПОДАТКОВІ ПРИСУТСТВИЯ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.....	32
КИРИЧЕНКО В. Є. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ ІСТОРИКО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ УСТАНОВ ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУ.....	38
ПОХОДЗІЛО Ю. М. РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ГРОМАДСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ X – ПОЧАТКУ XX століть.....	44
ЗАГУМЕННА Ю. О. ЗАКОННІСТЬ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ: ЗМІСТ, ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ, КОНЦЕПЦІЇ.....	51
СЕРЕДА О. В. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОБОРУ ПРИСЯЖНИХ ЗАСІДАТЕЛІВ У РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ ЗА СУДОВОЮ РЕФОРМОЮ 1864 р.....	56

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО,
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

КОМЗЮК В. Т. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	61
ШЕСТАК В. С. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	66
ДЖАГУПОВ Г. В. МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ.....	71
БАРАШ Є. Ю. ПЕРСОНАЛ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА.....	75
ДЖАФАРОВА О. В. ПРИНЦИПИ ДОЗВІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	80
КИРИЧЕНКО Ю. М. РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ САМОСТІЙНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	85
АЛТУНІНА О. М. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..	89
АРТЕМ'ЄВА Д. В. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	93
ІЛЬЄВА Н. В. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ НОТАРІАТОМ.....	97

ПЧЕЛІН В. Б. ПЕРЕГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ПОРЯДКУ КОНТРОЛЮ	101
ПОЛЯКОВА О. С. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НИМИ СВОЄЇ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	105
СЕЛЮКОВ В. С. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ	112
БОНДАРЧУК С. А. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПЕЛЯЦІЙНОГО ТА КАСАЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ.....	115
ГОЛОВАЧ А. В. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ.....	119
ФІГЕЛЬ Ю. О. РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	122
УГРОВЕЦЬКИЙ П. О. АДМІНІСТРАТИВНІ АКТИ, ЯКІ ПРИЙМАЮТЬСЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ВНУТРІШНЬООРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ.....	127
ДІТКЕВИЧ І. І. ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ»: ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЇ	131

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ЛИТВИНОВ О. М. ВІКТИМІЗАЦІЯ У СТРУКТУРІ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	137
ПРОНЕВИЧ О. С. ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ (МІЛІЦІЇ): НОРМАТИВНО-ДОКТРИНАЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ.....	141
ДЕМИДОВА Л. М. ГЕНЕЗИС КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАПОДІЯННЯ МАЙНОВОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ	146
ШЕНДРИК В. В., САФРОНОВ С. О. ФАКТОРИ, ЯКІ НЕГАТИВНО ВПЛИВАЮТЬ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОВС УКРАЇНИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ..	150
МАРТИНОВ М. Д. ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ	155
ГАЙДАЙ Н. В. ДІЯЛЬНІСТЬ ДАІ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	159
КОЧУРА А. В. ПРЕЗУМПЦІЯ НЕВИНУВАТОСТІ ЯК ГАЛУЗЕВИЙ ПРИНЦИП КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ТА ЇЇ НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ.....	163
МІРОШНИЧЕНКО Ю. М. РОЛЬ СУДУ В ДОКАЗУВАННІ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ	166
КАМ'ЯНЕЦЬ Т. В. РЕЖИМ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ.....	172

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА ТА ДІЗНАННЯ

ДЕНИСЮК С. Ф. СПІВВІДНОШЕННЯ ТАКТИКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОЇ ДІЇ.....	176
ЩУР Б. В. ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ МЕТОДИКИ	179
МАТЮШКОВА Т. П. БАР'ЄРИ СПІЛКУВАННЯ В ТАКТИЦІ ДОПИТУ: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ТА ПРИЙОМИ ПОДОЛАННЯ	187
ПЧЕЛІНА О. В. ПРАВИЛА ОГЛЯДУ ПАСПОРТІВ ТА ОСНОВНІ ПРИЙОМИ ВИЯВЛЕННЯ ЇХ ПІДРОБКИ ...	191

ЛИСЕНКО А. М. ВПЛИВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ТА ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН НА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	194
ШРАМКО С. С. СТРУКТУРА ЗЛОЧИННИХ ПРОЯВІВ НА ОБ'ЄКТАХ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ: ДОСВІД УЗАГАЛЬНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ..	197

КАДРОВА РОБОТА В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

МЕЛЬНИК К. Ю. СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ЗМІНЮВАНІСТЬ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН	203
ПЕТРОВА І. А., МАРКОВ В. В., ЧУПАНДІН В. П. УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УСПІХУ КЕРІВНИКА	207
ЩЕРБАК В. М. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ПРАЦІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НЕОЕКОНОМІКИ	211
ГУЦУ С. Ф. МІСЦЕ СОЦІАЛЬНИХ ВІДПУСТОК У ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	215

ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО, ЦИВІЛЬНЕ, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

МІЧУРІН Є. О. ПРАВОВА МЕТА ВСТАНОВЛЕННЯ ОБМЕЖЕНЬ МАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	218
ЛИСЕНКО І. В. НЕПОРУШНІСТЬ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО	221
СУЩ О. П. ПОНЯТТЯ ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ «КОРПОРАТИВНЕ ІНВЕСТУВАННЯ» ТА ЙОГО ВІДМІННІСТЬ ВІД КАТЕГОРІЙ «СПІЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ» ТА «СПІЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ»	225
СИДОР В. Д. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНИХ ОСНОВ ЗЕМЕЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	230
МІНЬКОВСЬКИЙ С. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС РОЗПОРЯДНИКА МАЙНА БОРЖНИКА У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО	234
КРИМСЬКА О. М. ПРОБЛЕМИ УТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	239
СОЛОНЬКО М. Ф. ЮРИДИЧНІ ФАКТИ, НА ПІДСТАВІ ЯКИХ ВИНИКАЮТЬ СПАДКОВІ ВІДНОСИНИ	244

СОЦІОЛОГІЯ

СВЯТОКУМ О. І. ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ МЕНТАЛЬНИМИ ПРОБЛЕМАМИ	247
САПНА Г.-М. М. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ У СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	251

ПСИХОЛОГІЯ

ШЕВЧЕНКО Л. О. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	255
--	-----

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

ШАША І. К. РОЗРОБЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ	259
ЄМЕЛЬЯНОВ С. Л. СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИ КОМП'ЮТЕРНОЇ РОЗВІДКИ	262

Список використаної літератури

1. Гулевська Г. Ю. Організаційно-правові аспекти державного регулювання нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Г. Ю. Гулевська. – Ірпінь, 2004. – 19 с.
2. Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. канд. юрид. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К. І. Федорова. – К., 2008. – 20 с.
3. Про нотаріат : закон України від 2 верес. 1993 р. № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
4. Енциклопедія цивільного права України / відп. ред. Я. М. Шевченко. – К. : Ін Юре, 2009. – 952 с.
5. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 2. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : Юрид. думка, 2007. – 592 с.
6. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2007. – 992 с.
7. Сміян Л. С. Нотаріат в Україні : навч. посіб. / Л. С. Сміян, Ю. В. Нікітін, П. Г. Хоменко ; за ред. Ю. В. Нікітіна. – К. : КНТ, 2007. – 680 с.
8. Українська нотаріальна палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://palata.notariat.org.ua/aboutunp>.
9. Статут Української нотаріальної палати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://palata.notariat.org.ua/aboutunp/about/doc/118.html>.

Надійшла до редколегії 16.10.2010

ИЛЬЕВА Н. В. ОСОБЕННОСТИ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОТНОШЕНИЙ В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ НОТАРИАТОМ

Определены особенности административно-правовой регуляции отношений в сфере управления нотариатом. Выделены виды управления нотариальной деятельностью в Украине.

IILEVA N. FEATURES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL ADJUSTING OF RELATIONS IN THE FIELD OF MANAGEMENT NOTARIAL ACTIVITY

The features of administrative and legal adjusting of relations in the field of management notarial activity is determination. The types of management of notarial activity in Ukraine is distinguished.

УДК 342.924

В. Б. ПЧЕЛІН,

ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРЕГЛЯД АДМІНІСТРАТИВНИХ АКТІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У ПОРЯДКУ КОНТРОЛЮ

Розкрито зміст процедури перегляду адміністративних актів органів внутрішніх справ у порядку контролю, висвітлено основні проблеми, що пов'язані з такою процедурою. Узагальнено основні точки зору з цього питання, проблемні місця в законодавстві та можливі шляхи їх вирішення.

Наша держава постійно розвивається. Одним із прикладів такого розвитку може слугувати розвиток законодавства. Кожного дня виходять нові нормативно-правові акти, метою яких є вдосконалення принципів життя демократичної, правової, соціальної держави. Це постійний процес зміни або доповнення вже існуючих нормативно-правових актів. Система органів внутрішніх справ (далі – ОВС) є однією зі структурних одиниць органів виконавчої

влади України. Основною формою управлінської діяльності ОВС є видання адміністративних актів. За допомогою вказаних актів ОВС вирішують велике коло завдань, що постають перед ними у повсякденному житті. Адміністративні акти ОВС становлять основу їх правотворчої та правозастосовної діяльності. Специфіка діяльності ОВС передбачає можливість обмеження прав і свобод приватних осіб, визначених Конституцією України. Дані обмеження

здійснюються також за допомогою видання відповідного адміністративного акта ОВС. Ось чому великого значення набуває проблема відповідності адміністративних актів ОВС принципам законності, доцільності та реаліям сьогоднішнього дня. На жаль, доводиться констатувати, що значна частина адміністративних актів ОВС не відповідає іншим нормативно-правовим актам. Такі невідповідності можна знайти як усередині системи ОВС (серед відомчих актів), так і поза її межами. Діють також багато застарілих актів, що втратили свою ефективність, не відповідають вимогам часу, але й досі залишаються чинними. Вказане негативно впливає на ефективність функціонування всієї держави, гальмує її розвиток. На нашу думку, це становить одну з причин, що гальмують і завершення адміністративної реформи в країні.

Перегляд адміністративних актів ОВС являє собою як постійний процес, мета якого – розвиток, удосконалення системи ОВС. Перегляд здійснюється у разі невідповідності адміністративних актів ОВС вимогам, що до них ставляться. Інститут державного контролю виступає як визначник таких невідповідностей. Проведення ефективного державного контролю за виданням адміністративних актів ОВС та за вже діючими актами дозволило б зменшити випадки невідповідності адміністративних актів ОВС вимогам, що до них ставляться, а можливо, й виключити їх взагалі. Поняття контролю та перегляду адміністративних актів ОВС у рамках даної статті будуть розглянуті у взаємозв'язку.

Вивченням проблем, які виникають у процесі перегляду адміністративних актів за ініціативою органів (посадових осіб), що їх приймають або вищестоящих до них органів (посадових осіб) займалися такі вчені-юристи, як В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Д. Н. Бахрах, Ю. П. Битяк, А. С. Васильєв, Р. Ф. Васильєв, Л. В. Коваль, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, С. Г. Стеценко та багато інших. Незважаючи на величезну роботу, проведеною вченими, все ще залишається багато не вирішених питань та дискусійних моментів. Ми спробуємо проаналізувати наукові положення та положення законодавства щодо перегляду адміністративних актів ОВС у порядку контролю, знайти проблемні місця, вирішити спірні моменти.

Контроль викликаний необхідністю нагляду за апаратом управління. Недостатньо декларативно закріпити принципи на кшталт принципу відповідальності та принципу законності,

необхідно подбати про їх втілення у життя й мати дієві важелі для їх реалізації [1, с. 349]. Контроль відіграє важливу роль у підвищенні відповідальності держави в особі своїх органів та посадових осіб за свої дії перед суспільством [2, с. 343]. Етимологічно контроль тлумачать як перевірку відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам [3, с. 569]. У загальному значенні контроль розуміють як організаційно-правовий спосіб забезпечення законності й дисципліни, що характеризується спостереженням і перевіркою правомірності діяльності об'єкта контролю та фактичної відповідності тих чи інших дій вимогам чинного законодавства з можливістю втручатися в оперативно-господарську та виробничу діяльність для усунення виявлених недоліків [4, с. 195–196]. Розрізняють державний та громадський контроль. Вичерпний перелік видів державного контролю дати надзвичайно складно, та фактично у такій вичерпності немає потреби. Важливо – що, кого і як намагаються контролювати [2, с. 350].

Стаття 26 Закону України «Про міліцію», яка має назву «Контроль за діяльністю міліції», визначає, що контроль за діяльністю міліції здійснюють Кабінет Міністрів України, Міністр внутрішніх справ України і ради в межах своєї компетенції [5]. Звичайно, не можна не погодитися з думкою про те, що цей перелік необхідно доповнити й такими, крім визначених у статті, суб'єктами, як: Верховна Рада України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Президент України; Рада національної безпеки і оборони України; місцеві органи виконавчої влади в межах повноважень, визначених законом; органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом; судові органи України; громадяни України та громадські організації, у тому числі й міжнародні; засоби масової інформації [6, с. 294]. Однак, як справедливо було зазначено, державний контроль за прийняттям і виконанням адміністративних актів можуть здійснювати і органи судової влади, і Президент, і парламент, але ми зосередимося саме на адміністративному контролі, оскільки він є у цьому разі найбільш ефективним та дієвим, зазначені види контролю використовуються тоді, коли адміністративний контроль «не спрацював» [7, с. 227].

Важливим суб'єктом, який здійснює контроль в ОВС, є керівник відповідного органу. Прикладом виявлення такого контролю можуть бути штампи, які ставлять керівники органу на адміністративні акти, – «згоден», «погоджено», «затверджено» тощо. Однак керівники навіть

порівняно невеликих ОВС не можуть особисто забезпечити перевірку виконання всіх видів та напрямків правоохоронної чи забезпечувальної діяльності. Тому під час формування організаційної структури управління частину наданих їм контрольно-наглядових повноважень вони делегують своїм заступникам, керівникам галузевих та функціональних служб або спеціально створеним апаратам. У сукупності вони створюють систему контрольно-наглядових підрозділів. Так, до органів (підрозділів, служб), які мають право здійснювати контрольно-наглядову діяльність, відносять: штабні підрозділи, чергові частини, підрозділи внутрішньої безпеки, постійно діючі мобільні групи з перевірки законності, інспекторські комісії, юридичні підрозділи, представників Міністра внутрішніх справ в регіонах, контрольно-ревізійні підрозділи з контролю за фінансово-господарською діяльністю [6, с. 300]. У разі виявлення невідповідностей адміністративних актів вимогам, що до них ставляться, постає питання про перегляд акта. Часто реагування вищестоячого органу на факт видання підлеглим йому органом неправомірного акта полягає не у скасуванні або зміні цього акта, а в наданні доручення (обов'язкового для виконання) скасувати (змінити) акт тому органу, який видав акт. Звичайно, з отриманням такого доручення незаконний акт уже не застосовується або не виконується, тобто його дія фактично призупиняється [8, с. 95]. У такому разі відбувається перегляд адміністративного акта ОВС з ініціативи вищестоячого органу. З цього приводу також слід зазначити, що метод надання доручення про перегляд адміністративного акта органу (посадової особи), що видав акт, у переважній більшості випадків набагато вдаліший, ніж безпосереднє суто адміністративне втручання. Справа в тому, що персонал, який видав акт, робить для себе набагато більше висновків з факту ним же допущених порушень, ніж при усуненні порушень вищестоящими органами [8, с. 99–100].

Перегляд адміністративного акта ОВС з ініціативи органа (посадової особи), який безпосередньо видав акт, у більшості випадків здійснюється у зв'язку з потребою приведення його у відповідність до щойно виданих законів та інших нормативно-правових актів. Наприклад, при виданні Верховною Радою України нового закону орган (посадова особа) внутрішніх справ повинен ретельно його вивчити, зіставити з діючими адміністративними актами, що були видані з його ініціативи. У випадку виявлення невідповідностей новому закону орган (посадова особа) повинен у рамках своєї

компетенції поставити питання про перегляд адміністративного акта. Результатом такого перегляду може стати призупинення адміністративного акта ОВС для подальшої його зміни або взагалі скасування акта. Для вирішення вищезазначених завдань у системі ОВС діє Управління юридичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) та підрозділи юридичного забезпечення ОВС. У своїй діяльності вказані органи в основному керуються Постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1995 р. № 690 «Про загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, державного підприємництва, установи, організації» [9] та Наказом МВС від 21 березня 2008 р. № 123 «Про організацію діяльності Управління юридичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України та підрозділів юридичного забезпечення органів внутрішніх справ України» [10].

Проведення аналізу вищезазначених нормативно-правових актів дозволяє встановити, що юридична служба утворюється як самостійний структурний підрозділ, від якого залежить від обсягу, характеру та складності правової роботи (департамент, управління, відділ, сектор). Основним завданням юридичної служби є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів. Юридична служба відповідно до покладених на неї завдань:

- проводить юридичну експертизу проектів нормативно-правових актів, підготовлених структурними підрозділами органу, за результатами якої готує висновки за формою, що затверджується Міністерством, погоджує їх за наявності віз керівників;

- переглядає разом зі структурними підрозділами органу нормативно-правові акти та інші документи з питань, що належать до його компетенції, з метою приведення їх у відповідність до законодавства;

- інформує керівника органу про необхідність вжиття заходів для внесення змін до нормативно-правових актів та інших документів, визнання їх такими, що втратили чинність, або скасування;

- веде облік актів законодавства та міжнародних договорів України, забезпечує підтримання їх у контрольному стані та зберігання.

Таким чином, що юридичні служби відіграють найважливішу роль у попередженні видання неправомірних адміністративних актів ОВС, скасуванні (зміні) вже діючих актів, застарілих актів. Усе це дозволяє ОВС ефективніше

виконувати покладені на них завдання, набагато спрощує їх виконання.

Згідно зі ст. 6 Положення «Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 731 від 28 грудня 1992 р., Міністерство юстиції України здійснює реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади можна впевнено стверджувати, що реєстрація нормативних адміністративних актів ОВС є одним із найефективніших видів контролю. Перелік актів, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, закріплений у ст. 3 зазначеного Положення, згідно з яким на державну реєстрацію подаються нормативно-правові акти, прийняті уповноваженими на це суб'єктами нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, що містять норми права, мають неперсоніфікований характер і розраховані на неодноразове застосування, незалежно від строку їх дії (постійні чи обмежені певним часом) та характеру відомостей, що в них містяться, у тому числі з грифами «Для службового користування», «Особливої важливості», «Цілком таємно», «Таємно» тощо, а також прийняті в порядку експерименту. У ст. 1 Положення визначається зміст процедури реєстрації: державна реєстрація нормативно-правового акта полягає у проведенні правової експертизи на відповідність його Конституції та законодавству України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та протоколам до неї, міжнародним договорам України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, та *acquis communautaire*, а також з урахуванням практики Європейського суду з прав людини, у прийнятті рішення про державну реєстрацію цього акта, присвоєнні йому реєстраційного номера та занесенні до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів. Згідно зі ст. 11-1 нормативно-правовий акт може бути повернутий органом державної реєстрації без державної реєстрації для доопрацювання на прохання органу, що його прийняв, а також якщо органом, що його прийняв, порушено вимоги цього Положення або порядку подання акта на державну реєстрацію, встановленого органом державної реєстрації. У разі повернення нормативно-правового акта без державної реєстрації суб'єкт нормотворення повинен врахувати всі висловлені органом

державної реєстрації зауваження та усунути виявлені порушення і протягом місяця повторно подати акт на державну реєстрацію або надати органу державної реєстрації копію документа про скасування такого акта. Згідно з пунктом «д» ст. 13 Положення суб'єкт нормотворення, якому відмовлено в державній реєстрації нормативно-правового акта, має право протягом десяти днів після отримання рішення звернутись до керівника органу державної реєстрації, який прийняв рішення про відмову, із заявою про його перегляд з поданням додаткових матеріалів, що обґрунтовують потребу в такому перегляді. Зазначена заява розглядається протягом десяти робочих днів. Нормативно-правовий акт, у державній реєстрації якого відмовлено, підлягає скасуванню органом, що його видав, у 5-денний термін з дня отримання рішення про відмову в державній реєстрації акта чи висновку за результатами розгляду скарги на рішення про відмову в державній реєстрації акта. Важливі положення містяться в ст. 16 Положення, згідно з якою у разі внесення змін, доповнень або визнання таким, що втратив чинність, акта законодавства, відповідно до якого прийнято нормативно-правовий акт, орган, що видав цей нормативно-правовий акт, зобов'язаний у місячний термін внести до нього відповідні зміни, доповнення або визнати його таким, що втратив чинність. Зміни і доповнення, внесені до нормативно-правового акта, а також рішення про втрату нормативно-правовим актом чинності підлягають державній реєстрації [11].

Таким чином, контроль є дієвим засобом виявлення невідповідностей адміністративних актів ОВС встановленим до них вимогам. Правова експертиза, реєстрація адміністративних актів є найефективнішими видами контролю. За їх допомогою незаконні та недоцільні адміністративні акти взагалі не набувають законної сили, а акти, які вже діють, підлягають зміні або скасуванню. У разі виявлення зазначених невідповідностей компетентний орган повинен поставити питання про перегляд адміністративного акта. При цьому така процедура повинна бути проведена без порушень строків, визначених у законодавстві. Проведення ефективного перегляду адміністративних актів ОВС у порядку контролю є першим кроком до вдосконалення їх правового поля, в якому вся система працювала б стабільніше. Це дозволило б ефективніше та простіше вирішувати завдання, поставлені перед ОВС.

Список використаної літератури

1. Брэбан Г. Французское административное право / Брэбан Г. ; под ред. С. В. Ботова. – М. : Прогресс, 1988. – 488 с.
2. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / [за заг. ред. В. Б. Авер'янова]. – К. : Факт, 2003. – 384 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
4. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : [навч. посіб.] / Стеценко С. Г. – К. : Атіка, 2007. – 624 с.
5. Про міліцію : закон України від 20 груд. 1990 р. № 565-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
6. Конопльов В. В. Організаційно-правовий механізм підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Конопльов В'ячеслав В'ячеславович. – Х., 2006. – 413 с.
7. Залюбовська І. К. Державний контроль за виданням нормативно-правових актів управління як засіб забезпечення законності в сфері державного управління / І. К. Залюбовська // Держава і право. – 2004. – № 24. – С. 226–230.
8. Новоселов В. И. Законность актов органов управления / Новоселов В. И. – М. : Юрид. лит., 1968. – 108 с.
9. Про Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації : постанова Кабінету Міністрів України від 27 серп. 1995 р. № 690 // ЗПУ України. – 1996. – № 1. – Ст. 20.
10. Про організацію діяльності Управління юридичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України та підрозділів юридичного забезпечення органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 21 берез. 2008 р. № 123.
11. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 28 груд. 1992 р. № 731. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=731-92-%EF>.

Надійшла до редколегії 13.09.2010

ПЧЕЛИН В. Б. ПЕРЕСМОТР АДМИНИСТРАТИВНЫХ АКТОВ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В ПОРЯДКЕ КОНТРОЛЯ

Раскрыто содержание процедуры пересмотра административных актов органов внутренних дел, освещены основные проблемы, связанные с такой процедурой. Обобщены основные точки зрения по этому вопросу, проблемные места в законодательстве и возможные пути их решения.

PCHELIN V. REVISION OF ADMINISTRATIVE ACTS OF ORGANS OF INTERNAL AFFAIRS IN ORDER CONTROL

The procedures for review of administrative acts of organs of internal affairs are revealed, the key challenges associated with this procedure are summarized. The main points of view on this issue, problem areas in the law and possible solutions are generalized.

УДК 342.9-057.36

О. С. ПОЛЯКОВА,

здобувач

Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ НИМИ СВОЄЇ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто питання адміністративної відповідальності військовослужбовців. Проаналізовано чинне адміністративне законодавство України з метою розширення переліку обставин, що виключали б адміністративну відповідальність військовослужбовців. Запропоновано доповнити ч. 4 ст. 15 КУпАП переліком обставин, притаманним тільки діяльності військовослужбовців.

Продовження реформування Збройних Сил України, вдосконалення чинного адміністративного законодавства, а також поширеність адмі-

ністративних проступків, їх структура, причини і динаміка зумовлюють необхідність предметного дослідження інституту адміністративної